

indiderat, quæ fuit occasio audiendi verba ejus cum simili affectu, ex quo provenit, ut facilius per ea ad consentiendum sociæ induceretur, Deus autem, respondendo Adæ, *Quia audisti vocem uxoris tuæ, et comedisti*, imprimis tacite rejicit excusationem, quia etiamsi esset uxor, seu persona alias diligibilis, seu amica, postulans aliquid divino præcepto contrarium, audienda non esset, ut notavit Augustinus 14, de Cœnitate, cap. 14. Deinde significavit Deus, Adamum non solum peccasse comedendo, sed etiam audiendo uxorem, utrumque enim distincte reprehendit. In quo autem constiterit illud peccatum audiendi uxorem, infra magis explicabitur: certum autem est, non fuisse in substantia actus, sed in modo, quia nimis remisse et indulgenter, et sine ulla reprehensione illam auditit. Quod quidem peccatum sive commissionis, sive omissionis externum fuit, et consequenter (juxta ea, quæ de Eva diximus) illud fuit indicium animi jam interius deordinati, utique per excellentiæ appetitum, ac superbiam.

14. *Ad secundum in num. 1.* — Explicatur Augustinus. — Ad secundum sumptum ex Augustino, respondetur, ex illis verbis Augustini ad summum colligi priusquam Adam consentiret in esum cibi prohibiti, jam peccasse per inordinatum amorem uxorius, quod verum est, ut in puncto proximo præcedente declaravi. Quoties ergo Augustinus ait, Adam peccasse, *Ne uxori displiceret, et sciens, ac prudens, et similia, non loquitur de primo peccato Adæ, sed de peccato comedendi de ligno vetito, ante quod jam præcesserat peccatum superbiae.* Quod ex eisdem locis colligi potest: nam in lib. 14, Genes. ad litt., cap. 39, dicit, illa verba, *Ecce Adam factus est, sicut unus ex nobis, etc., fuisse, Dei deterrentis ceteros ne ita superbirent;* et in cap. 42, circa finem ait: *Virum propter aliquam mentis elationem, quæ Deum internorum serutatorem latere non poterat, aliqua experiendi cupiditas solicitavit, cum mulierem videret, accepta illa esca non esse mortuam;* et lib. 14, de Cœnitate, post verba citata ex cap. 11, in cap. 13, adjungit, in utroque præcessisse superbiam tanquam initium omnis malæ operationis. Et sic etiam locum habet, quod in eodem capite Augustinus dixit potuisse Adam falli, reputando veniale transgressionem ex uxorius affectu commissam. Quia jam præcesserat superbiam, per quam jam amiserat homo privilegium ne posset decipi: sicut de Eva diximus, et in capite sequenti magis de Adamo explicabimus.

15. *Ad verba Augustini ibid.* — *Ordo tentationis, et ruinæ Adami.* — Neque obstat, quod in cap. 42, lib. 14, Genesis dicit Augustinus de Adamo, *non carnis victimum concupiscentia, quam nondum senserat, sed amicabilis benevolentia deliquisse.* Nam responderi potest, vel illam amicabilem benevolentiam prout præcessit inobedientiam non fuisse culpabilem, sed fuisse ipsummet amorem naturalem, a quo interdum aliqua occasio peccandi accipi solet, sicut respondet Cajetanus 2, 2, quæst. 163, art. 4. Vel certe dicendum est (ut jam indicavimus) quando ille amor coepit esse peccaminosus, jam præcessisse superbiam, et consequenter Adamum prius amisisse justitiam originalem, quamvis nondum sensisset legem fomitis in membris suis, de qua loquitur Augustinus. Sicut etiam supra de Eva diximus illam prius amisisse originalem justitiam, quam concupiscentiæ motus sentiret exterius. Et utrumque pro aliquo tempore verum inventur, si ordo tentationis, et ruinæ Adami consideretur. Nam cum primum mulier accessit ad tentandum virum, illam ex naturali amore benigne suscepit, et sine resistentia audiuit, quod facere potuit sine culpabili excessu in amore, quia nondum adverterat periculum, aut occasionem peccandi, nec etiam obligacionem resistendi, aut reprehendendi uxorem. Imo priusquam Adam inciperet ita obligari, potuit inculpableriter verba uxorius audire integræ, quia prins debuit factum Eveæ plene cognoscere, quam cogitare posset, illam esse reprehensione dignam, aut in verbis ejus tentationem et inductionem ad malum contineri. Auditis ergo verbis uxorius eum deberet contra illam insurgere, potius elatione animi, et appetitu excellentiæ per verba uxorius sibi representatae deliquit. Et inde factum est, ut circa benevolentiam uxorius excedere inciperet, nimium illi indulgendo, vel, ut Augustinus ait, *timendo eam contristare.* Qui excessus inchoari jam potuit ex inferiori appetitu sensitivo, quia originalis justitia jam erat amissa, quamvis ipse Adamus fortasse non animadverteret novitatem, ut sic dicam, illius inordinationis, nec unde proveniret. Atque ita ex amore uxorius jam culpabili ad externam, et apertam inobedientiam progressus est.

16. *Locus Augustini obscurus.* — Arguitur primo. — Arguitur secundo. — Respondetur ad hoc posterius. — Respondetur ad illud prius. — Sed adhuc obscurum est, quod Augustinus ait Adamum consensisse petitioni Eveæ. *Nolens illam contristare, et ne discordia, et dissensi-*

quemdam nimium amorem benevolentiae sui: nam idem appetitus excellentiæ simul est concupiscentia excellentiæ, et benevolentia sui, quia sibi amat superbus illam excellentiam. Negamus autem consequentiam, scilicet hunc amorem sui non posse esse primum peccatum, quia nihil est, quod impedit, quominus voluntas hominis primo feratur inordinate ad excellentiam sibi appetendam, seu concupiscentiam. Sicut in Eva ostendimus, et idem in superiori tractatu de Angelo diximus. Nec obstat differentia, quam inter hominem, et Angelum Scotus meditatus est: nam ad summum probat non ita posse hominem ex prima cognitione sui ad superbiam moveri. Sicut motus est fortasse Angelus ex prima cognitione suæ naturalis excellentiæ. Vel etiam probabiliter suadet illa differentia non ita facile potuisse hominem sine suasore extrinseco ex se, ab intrinseco, ad superbiam elevari, sicut potuit primus Angelus. Hoc tamen non obstat quominus primum objectum extrinsecè propositum Adæ, et efficacius ad excitandum illum ad aliquem inordinatum affectum fuerit objectum superbiae. Atque ita comparando personam Eveæ (ut sic dicam) ad verba ejus, efficaciora fuerunt verba ad provocandum Adamum ad superbiam, quam ipsam Eva sua præsentia fuerit potens ad inclinandum illum ad sensibilem, ac inordinatum sui amorem. Unde ad confirmationem negatur antecedens: nam optime potuit primum peccatum Adæ esse ex amore proprii commodi, vel potius in excessu talis amoris. Nam appetitus excellentiæ amor proprii commodi, est: et in illo prima inordinatio esse potuit, ut ostensum est. Imo quanto Adam magis seipsum amabat, quam uxor, tanto facilius potuit prius peccare ex amore proprii commodi, quam ex amore benevolentiae et commodi sue uxorius.

CAPUT IV.

UTRUM ADAM PER INFIDELITATEM PECCAVERIT, VEL QUÆ PECCATA POST SUPERBIAM COMMISERIT.

1. *Primum punctum an peccaverit Adam per infidelitatem.* — Pars negans suadetur primo ex Paulo. — Tria sunt in hoc capite explicanda. Primum, an primus homo post superbiam infidelis fuerit. Secundum, an tanta fuerit infidelitas ut etiam fidem amiserit. Tertiū, post superbiam quot peccata, et quo ordine commiserit. Ratio vero, et fundamentum totius dubitationis est illa sententia Pauli 1, ad Tim. 2. *Adam non est seductus, mulier au-*

rationem Scoti concedimus, superbiam esse

tem seducta in prævaricatore fuit. Nam juxta Quare hoc fecisti? respondit, serpens decepit me, Adam autem non est confessus deceptio- nem sicut Eva, sed tantum dixit: *Mulier dedit mihi et comedi*: ergo signum est Adam non fuisse deceptum, sed solam Eam. Dices ex illa collatione verborum solum colligi deceptio- nem Evæ positive, ut sic dicam, ex verbis ejus probari: deceptionem autem Adæ non ita probari, quamvis minime etiam probetur inde, quod infidelis non fuerit, seu deceptus. Sed contra, quia ex eo, quod non probatur deceptus, saltem colligimus, nos non posse affirmare illum fuisse deceptum, aut in errore incidisse. Quia crimen, quod non probatur, non est alieni tribendum: hoc autem crimen Adami in Scriptura non probatur, quia secluso illo loco nullus est, unde probetur: et seclusa Scriptura, nulla relinquitur talis criminis probatio: imo nec etiam præsumptio. Nam si aliqua esset, maxime quia Adam peccavit per superbiam, appetendo, esse ut Deus: sed hunc appetitum habere potuit sine deceptione: aut positivo errore, quasi speculativo, ut supra ostensum est, etiam in Eva: ergo ex superbia non infertur, quod præcesserit error. Multo vero minus potest inferri, quod fuerit subsecutus, quia non ex omni superbia sequitur deceiptio per hæresim, vel errorem, et Adam potuit postea comedere non ex incredulitate verborum Dei, sed ex affectu complacendi uxori, vel ad summum in hoc seduci potuit, quod existimavit veniam fore culpam, quam propter benevolentiam uxoris committeret: vel in hoc etiam, quod cum videret Eam non incurrisse mortem comedendo, existimare sine infidelitate potuit, Deum in aliquo sensu sibi occulto poenam illam comminatum fuisse, posseque illam evitare, etiamsi comederet sine mendacio verborum Dei.

2. *Suadetur secundo ex Augustino.* — Accedit secundo, quod D. Augustinus multis in locis ita hæc Apostoli verba interpretatur, præsertim libr. 11, Genes. ad litt., cap. 42, ubi querit: *Si tam spiritualis erat Adam, quamvis mente, non corpore quomodo credere potuerit, quod per serpentem dictum est*, etc. Et infra in virtute respondet: *Ideo Apostolum dixisse mulierem seductam esse, non virum.* Affirmat enim Apostolus virum per mulierem prævaricatum esse, non vero seductum: quia non credidit vera esse, quæ serpens mulieri narraverat, scilicet, *quod eos Deus ab esca illius ligni inviendo retinisset*. Et ideo idem Augustinus 14, de Civitat., cap. 41, dicit, diabolum ideo prius accessisse ad feminam, *quia non existimat virum facile credulum, nec errando potuisse decipi, sed tum alieno cedit errori*. Quod statim confirmat dictis verbis Apostoli. Et inde infert, quod Adam sciens, prudensque peccavit. *Nam hos*, inquit, *seductos intelligi voluit, qui id, quod faciunt, non putant esse peccatum: ille autem scivit, alioqui quomodo verum erit, Adam non est seductus.* Unde in fine capituli concludit: *Quid ergo opus est pluribus? Et si credendo non sunt ambo decepti: peccando tamen ambo decepti sunt.*

3. *Tertio suadetur ex conjectura.* — Tertio addi potest conjectura sumpta ex verbis Adæ et Evæ; nam cum mulier interrogaretur a Deo,

ductum sub occasione immortalitatis. Et infelius, quod Deus odivit serpentem, quia seduxit hominem. Et Cyrillus Alexandrinus, libr. 2, in Joan., cap. 3, de Adam inquit: *Postea quam diabolica fraudes eductus Dei præcepta contempset*, etc. Deinde Cyprianus, lib. de unit. Ecclesiæ, dicit, quod *dæmon ab initio statim mundi fecellit, et verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit*. Clarius docuit hoc Prosper contra Collatorem, cap. 19, ubi de Adam ait: *Perdidit primus fidem, perdidit charitatem.* Et infra: *Impie altiora secundo veritatis scientia, et pietatis obedientia dejectus est*: et cap. 21: *Perdidit boni scientiam, quia perdidit bonam conscientiam, humilitatem superbìa destruxit, infidelitas rapuit fidem.* Similia fere repetit lib. 2, de Vita Contemplat., cap. 19, ubi inter alia de primis hominibus dicit, *quod se fieri posse, quod Deus est, crediderunt.* Et ad excerpta Genuensis, dub. 3, sic contra obrectatorem doctrinæ Augustini argumentatur. *Quid est, quod eidem naturæ solam fidem non vult esse præceptam, quam nisi primum amisisset ceteris bonis omnibus non careret. Credendo enim Adam diabolo, non credit Deo*, etc. Simili modo loquitur Fulgentius, lib. de Incarn. et Grat., cap. 22, dicens de primo homine: *Diabolica persuasione dejectus perdidit humilitatem, perdidit fidem, perdens autem fidem perdidit divinam protectionem.* Innuuit etiam Hilarius, can. 3, in Matth., dicens de dæmoni: *Adam pellexerat, et in mortem fallendo traduxerat.* Et iterum infra dicit: *Adam tertio divini nominis ambitione corrupisse, diis futurum simile pollicendo.*

5. *Accedere videtur Augustinus.* — Item Epiphanius. — Præterea Ambrosius, lib. de Parad., cap. 4, *Mulier*, inquit: *prior decepta est, et virum ipsa decepit*, et similia repetit, cap. 12, dicens, mulierem prius errasse, *Viro enim mulier, non mulieri vir auctor erroris est: et statim citat verba Pauli. Idem lib. de Elia et Jejunio, cap. 4, expendens verba illa: Ecce Adam factus est quasi unus ex nobis*, ait: *Irridens utique Deus, approbans dicit, hoc est putabas te similem fore nostri, ubi dicendo, putabas, deceptum esse dicit, et lib. 5, Exaem., c. 7, expresse dicit: Adam per Eam deceptus est.* Et idem fere habet lib. 3, de Virg. versus finem, et lib. 2, Epistol., epist. 13, ad Marcell., sororem, ubi non dicit, *deceptum, sed supplantatum.* Addit vero statim, *Agnoscis esse te nudum, quia bona indumenta fidei perdidisti.* Et in Praefat. ad Psalm., dicit: *Adam fuisse uxoria persuasione deceptum, et Deum*

*prævidisse locum eum errori daturum, et super Psalm. 39, circa illa verba: In capite libri, etc., Adam (inquit) ut caderet a serpente deceptus est. Et iterum infra: Adam cum Christo non fuit, quando deceptus est. Et similia repetit Psalm. 72, in fine. Idem in dicit Leo papa, serm. de Nativit., dicens: *quod gloriabatur diabolus hominem sua fraude deceptum: et serm. 3. Illa, inquit, quæ deceptor inexit, et homo deceptus admisit, nullum habuerunt in Salvatore restigium.* Et serm. 4, cap. 2, ait: *In irido et deceptor temere, atque infeliciter credidit, et superbìa consiliis acquiesciens reposatum honoris augmentum occupare maluit, quam mereri.* Interdum etiam videtur Augustinus consentire. Nam Psal. 68, circa illa verba: *Quæ non rapui tunc exolvebam, ait: Quis rapuit primo? Ille qui seduxit Adam.* Et lib. 14, de Civit., cap. 17. Utrique parenti tribuit infidelitatem, et inobedientiam, et alibi ait, utrumque divinitatem appetivisse 11, Gen. ad litt., cap. 34 et 39. Et similiter Epiphanius, haeres. 38, contra Cainos, *Diabolus*, inquit, *per mendacium decepit Eam, et Adam alio pro aliis dicens.**

6. Hæc autem Patrum sententia non est contraria Paulo, et ideo Apostoli sententia variis modis ab ipsis explicatur. Primo, quia putant verbis Pauli addendum esse hanc particulam primo, ita ut sensus sit, Adam non primo seductus fuit, sed Eva. Ita OEcumenius, Glossa, et nonnulli alii in Paulum, et allegatur Epiphanius, haeres. 49, contra Quintillianos, seu Pepuzianos, quia verba Pauli ita refert, *Adam non est deceptus, sed Eam prima decepta in transgressione fuit.* Apostolus enim non habet illam particulam *prima*, unde videtur ab Epiph. addita ad illam interpretationem indicandam.

7. *Patres adducti ne Paulo repugnare videantur varie ipsum exponunt.* — Secundo alii addendum putant in illis prioribus verbis, *Adam non est seductus*, hanc particulam, *per serpentem*. Ita habetur in commentario Ambrosio attributo in illum locum: et sequitur Haymo. Præterea citatur Hieronymus, lib. 4, contra Jovinianum, quia verba Pauli sic refert, *Adam non est seductus; mulier autem seducta facta est in prævaricationem, ac si dicere voluerit, Adam non est ita seductus, ut fuerit uxori causa errandi: sicut Eva seducta marito fuit causa erroris et prævaricationis.* Sic etiam sentit Augustinus, lib. 11, Genes. ad litter., cap. 42, exponit enim dici mulierem seductam in prævaricatione, quia per illam etiam vir prævaricatus est: statim vero declarat, Adam

nihilominus per fœminam non fuisse seductum, et id probat, Paulumque ita exponit. Magis videtur indicare illam expositionem Ambrosius, in dicto, cap. 12, libri de Paradiso: nam post illa verba, *Viro mulier, non mulieri vir auctor erroris est, subjungit: Unde et Paulus ait, Adam non est deceptus, mulier autem seducta in prævaricatione fuit.* Et eodem modo legit Chrysostomus, homilia nona, in primam ad Timotheum, tamen paulo alter exponit, Adam non tam graviter fuisse seductum, quia, *Par, inquit, non est ab ea, quæ sibi generis societate jungeretur decipi, et a bestia, quæ servituti hominis fuisse adducta: illud igitur seductio potius ac verius dici potest. Ad comparationem ergo mulieris dicit illum non fuisse seductum.*

8. Tertio exponunt alii, Adam dici non fuisse seductum, quia in Scriptura non legitur seductio ejus, sicut de Eva legitur: nam illa deceptionem suam confessa est: non autem vir. Sicut ad Hebr. 7, dicit Paulus: *Melchisedech fuisse sine patre, et sine matre, non quia illis caruerit, sed quia in Scriptura non leguntur: ita indicat Theophylactus ibi, et refert OEcumenius, et sequitur Hugo de Sancto Victore, quæst. 16. Ultimo addunt aliqui sensum esse mulierem fuisse deceptam proprie, et formaliter a serpente, quia ex intentione fallendi et decipiendi serpens illam seduxit: mulier vero non ita decepit virum, sed quasi materialiter credens, verum esse, quod illi suadebat.* Hanc expositionem legi in Pererio, et in nullo antiquiore illam reperio: ipse vero dicit indicari ab Augustino, in dicto, cap. 42. Sed certe in alio sensu locutus est Augustinus, ut paulo post dicam. Alii citant Nazianzenum, Orat. 41, quæ est prima de Resurrectione, quia dicit: *Victa est mulier dolo, et arte dæmonis, postea victus est vir per mulierem.* Sed hæc verba, et parum ad rem faciunt, quia non dicit virum fuisse deceptum, sed victimum et in Nazianzeno formaliter non reperiuntur. Nam in illa Orat. 1, de Resurrectione nihil dicit: in Orat. autem 2, in Pascha, quæ est 42, et in Orat. 38, de Nativitate, sic inquit: *Postquam dialobi invidia, et mulieris insultu, quem ut mollior passa est, accepti mandati oblitus, ab acerbo illo gustu victimus est, ibi tamen non dicit deceptum, sed victimum, et ideo ex illis verbis nihil ad rem præsentem colligi potest.*

9. Allatæ expositiones probabiles ob auctoritatem Patrum, per se vero non satisfacit.—Id ostenditur de expositione prima. — Hæc omnes expositiones probabiles quidem sunt propter

Patrum auctoritatem; mihi tamen, ut verum fatear, non satisfaciunt. Nam priores eo ipso, quod particulam aliquam addendam, vel subintelligendam censem, suspectæ sunt, quia, ut Juristæ dicunt, expositio, quæ aut aliquid addit textu, quando ex illo non evidenter colligitur, aut omnino necessaria non est, misera est: at vero omnia, quæ ex illis expositionibus adduntur, neque necessaria sunt, nec ex textu colliguntur. Hoc imprimis patet de illa particula, *primo*, quam aliqui ex textu colligunt, quia Paulus prius dixerat, *Adam primus formatus est.* Unde inferunt etiam in altera sententia, *Adam non est seductus, subintelligendam esse particulam, prius.* Sed revera potius esset contrarium inferendum: nam illæ duas sententiae non sunt connexæ, neque una pendet ab alia in suo sensu, et veritate, et ideo non est, cur illa particula addita in priori sententia subintelligatur in secunda, ubi non est posita: imo potius inferendum esset consulto fuisse omissam in posteriori parte, quia ibi non erat necessaria. Unde illa additio multum derogare videtur simplici locutioni, et veritati textus: alias etiam dicere Paulus potuisse, Adam non peccasse, sed Eam, quia non primus peccavit. Denique ad intentionem Pauli non multum conferebat, quod Adam non fuerit primo deceptus, si tandem deceptus fuit: nam propter solum ordinem non ostenditur vir prudentior, aut sapientior, quam fœmina.

10. Ostenditur etiam in secunda expositione. — Atque conjecturæ aequæ procedunt de altera additione *per serpentem*, quia multo minus habet hæc additio fundamentum in Paulo, qui non negat effectum ex tali causa processisse: sed simpliciter negat factum esse talem effectum, seu deceptionem. Non licet autem tam facile mutare sensum loquentis, proprio arbitrio, dictionem aliquam addendo. Et præterea etiam hæc additio parum juvat intentionem Pauli, quia non minoris imprudentiae, vel levitatis fuisse decipi a fœmina, quam decipi a dæmone per serpentem, quia non potuit fœmina rem credibiliorem facere, cum tota ejus susasio, quantum ad intellectum pertinet, in sola narratione verborum serpentis niteretur. Denique tertia particula, scilicet, *in prævaricationem*, non habetur in textu sacro, neque in vulgata Latina, nequæ in Græcia; sed utrobique legitur, *in prævaricatione*, et ita etiam legunt Græci Patres, ut apud Chrysostomum, Theophylactum et Theodoreum videbant, et ita etiam legit Ambrosius, imo et Au-

gustinus in citato loco, quamvis in margine alia lectio adjungatur. Hac vero lectione supposita, nihil ex illa colligi potest ad Pauli sententiam limitandam, nam simplex sensus est, *in prævaricatione*, id est, in lapsu generis humani Adam non fuisse seductum, sed Eam: Deinde etiamsi legamus, *in prævaricationem*, violenter exponitur conjungendo illam particulam cum priori parte sententiae, scilicet, Adam non fuisse ita seductum, ut fuerit mulieri causa prævaricandi: sicut ē contrario mulier seducta fuit causa prævaricationis viri: nam hic sensus nec contextui verborum, nec intentioni Pauli consentaneus est. Nec Hieronymus, aut Chrysostomus, vel Augustinus ita exposuerunt. Simplex ergo sensus etiam illa electione retenta, est Eam per seductionem, et artem dæmonis in prævaricationem inductam esse, Adam autem non ita fuisse inductum in prævaricationem, quia seductus non est. Quæ est expositio Augustini, in eodem loco lib. 11, Gen. ad lit., cap. ultimo.

11. Ostenditur idem in tertia. — Denique in expositione quarta ostenditur. — Altera vero expositio, quod Paulus dixerit, Adam non fuisse seductum, quia in Scriptura non legitur: imprimis est contra generalem regulam explicandi Scripturam absque necessitate, vel auctoritate. Nec propter alium locum Pauli ad Hebreos septimo extendenda est expositio, quia ibi ex materia, et ex ipso contextu, et modo dicendi facile colligitur ille sensus quasi metaphoricus: nam erat ibi necessarius, et ita expositio illa communis est omnium. In præsenti vero loco, quem tractamus, talis proprietas locutionis necessaria non est, imo videtur contraria intentioni, et rationi Pauli, nam si in reipsa Adam seductus est, sicut Eva: quod illud non sit de utroque scriptum, parum refert ad ostendendam in fœmina minorem doctrinæ capacitatem, quam in viro, quod Paulus intendebat. Loquitur ergo Paulus de re ipsa, et eadem fere ratione rejici potest ultima expositio fundata in rigore verbi, *seducendi*, seu *decepiendi*, scilicet quod proprie includat intentionem decipiendi. Nam hoc etiam nihil referebat ad institutum Pauli, quia intentio loquentis, vel decipientis, parum vel nihil refert ad dijudicandum inter eos, qui facile sinunt se decipi, quis eorum levior, aut incautior fuerit. Eo, vel maxime, quod licet in verbo, *decepiendi*, active sumpto, id est, ex parte ejus, qui decipit, illa consideratio locum habeat, nihilominus passive, id est, ad eum, qui decipitur, non bene applicatur. Nam, qui

facile credit falsa dicenti, non minus decipitur, id est, non minus errat, nec minus ostendit animi levitatem, inconstantiam, vel imprudentiam, sive alter loquatur ex intentione fallendi, et sciens se dicere falsum, sive ex ignorantia credens, verum esse, quod suadet; sicut si fidelis credat praedicanti errorem, non minus decipitur, et erit hæreticus, sive praedicator putet, esse verum, quod docet: sive consulto doceat falsum ex intentione fallendi: ergo illa differentia ad explicandum locum Pauli impertinens est.

12. Augustini tandem expositio proponitur et præfertur. — Igitur expositio Augustini ceteris preferenda videtur: nimis Eam fuisse seductam credendo aliquid contrarium verbis Dei: utique existimando non fuisse malum edere de ligno scientiæ boni et mali. Adam autem non fuisse ita seductum, sed sciendo illud esse peccatum ductum amore fœminæ comedisse. Hæc est sententia Augustini, in dicto libro undecimo Geneseos ad litteram, cap. 42, et lib. 14, de Civitate, capite undecimo et sequentibus, et probatur ex dictis, quia nulla alia expositio satisfacit sententiae Pauli: et nulla est necessitas detorquendi verba ejus ad aliquem improprium sensum, eo vel maxime, quod talis deceptio Adæ, neque alibi legitur in Scriptura sacra, ut quædam expositio assumebat, neque ipse Adam illam confessus est, sicut fecit Eva, neque ex aliis factis ejus, neque ex circumstantiis personæ ejus probabiliter præsumi potest, ut recte Augustinus ponderavit; neque denique in verbis Dei loquentis ad ipsum Adam talis deceptio indicatur. Non enim desunt, qui ex illa Dei irrisione: *Ecce Adam sicut unus ex nobis factus est*, deducere nitantur deceptionem Adæ. Verumtamen licet inde colligatur Adam appetivis similitudinem Dei: non tamen colligi potest fuisse deceptum, neque comedisse, quia crederet, ex pomi esu excellentiam scientiæ boni et mali se fuisse consecuturum. Nam prius quam omnino deciperetur per superbiæ elatus Dei similitudinem appetiit, in quo etiam Eva illi similis fuit, nam prius fuit superba, quam decepta, ut supra cum Augustino et D. Thoma diximus. Hoc autem satis esse potuit ad illam irrisiōnem, seu exprobationem Dei. Quod autem postea comediderit ex falsa existimatione consequendi scientiam per cibum, et per se est parum credibile, et nullo indicio in Adamo ostensum est, sicut in Eva. Nam ille, supposita deordinatione facta per peccatum superbiæ, habuit peculia-